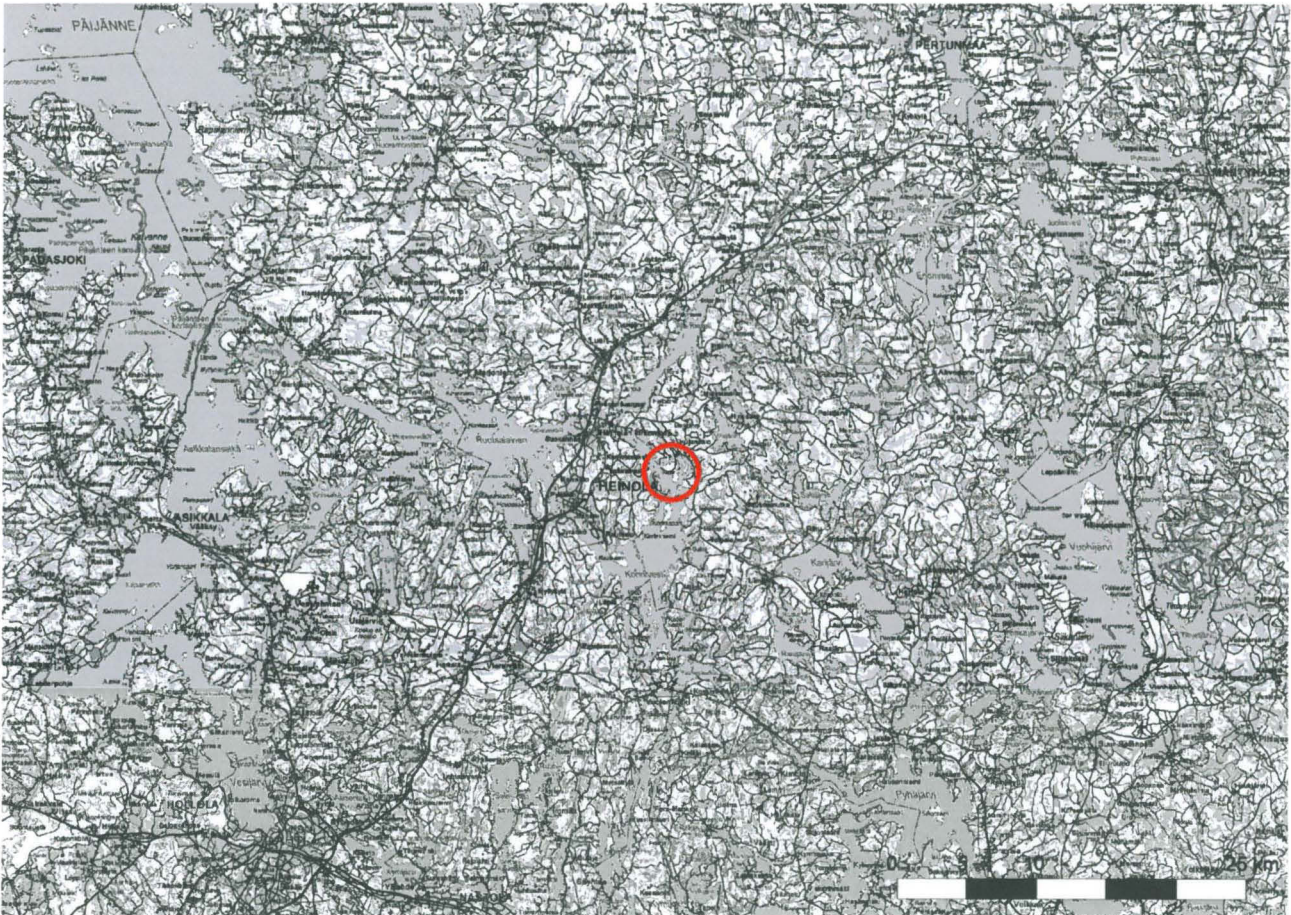

HEINOLA ISOSAARI

Kalkkiuunin ja kivikehän tarkastus

Kunta: Heinola
Kiinteistörekisteri nro: 111 - 403 - 1 - 408
Peruskartta: 3112 12
Koordinaatit ETRS-TM35FIN: Kalkkiuuni 6787678.0, 455436.0.
Muinaisjäännösrekisteri: -

Kuva 1. Lähestymiskartta tarkastusalueen sijainnista. Pohjakartta: Maanmittauslaitos 2012.

JOHDANTO

Tarkastuskäynnin aiheutti paikallisen asukkaan tekemä ilmoitus ”*pienimuotoisesta kalkkivilouhoksesta*” sekä kahdesta kiviymyrästä, joiden sijainniksi ilmoitettiin Heinolan Hujansalon kylä, tarkemmin Isosaari niminen sillalla mantereeseen liitetty saari. Ilmoitetun kalkkivilouhoksen välittömään läheisyyteen liittyi rasitetielinjaus, jonka muuttamisprosessin valitusaika oli juuri umpeutumassa. Ilmoitettu kalkkivilouhos sijaitsee noin 6,5 km Heinolan kirkonkylän kirkolta kaakkoon (kts. lähestymiskartta yllä). Ilmoituksen maakuntamuseolle teki Ulla Vitikainen (Laanintie 135, 18300 Heinola kk, puh: 040-516 1011).

MAASTOTARKASTUS

Ilmoitusta koskeva paikan tarkastivat 14.9.2012 Lahden kaupunginmuseon / Päijät-Hämeen maakuntamuseon projektitutkijat HuK Teemu Tiainen, FM Sami Raninen, HuK Eetu Sorvali ja HuK Anne-Mari Liira.

Kiviympyrät

Maastotarkastus aloitettiin tekemällä lapiolla muutamia koepistoja kivikehiin, jotka sijaitsevat osoitteessa Laanintie 135, 18300 Heinola kk sijaitsevan talon pihapiirissä. (Katso karttaliite) Pihassa olevan autokatoksen lounaspuolella sijaitsevat kivikehät osoittautuivat osaksi vanhaa rantakivikkoa. Kivikko erottuu hieman muusta maastosta kohoavana niemekkeenä, jossa kivet olivat paremmin erotettavissa ohuemman humuskerroksen vuoksi. Matala, epäsymmetrisen ympyrän muotoinen kiveys on todennäköisesti muodostunut paikalleen Konniveden muinaisrantojen synnyttämänä. Koepistoissa havaittiin pintamaan alla ja kivien välissä olevan tiivistä multaa ja hiekkaa, eikä maaperässä havaittu mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Kuva 2. Tarkastettu kivikehä, joka osoittautui luontaiseksi rantakivikoksi. Kuvattu lounaaseen.

Kalkkiuuni

Ilmoittaja oli liittänyt sähköiseen ilmoitukseensa ”*kalkkivilouhoksesta*” kartan, johon oli merkattu louhoksen sijainti. Ilmoittaja toimi myös oppaana maastossa, mikä helpotti kohteen löytämistä varsin pusikoituneessa ja peitteisessä maastossa. Kohteen löytämistä helpotti myös alueelle suunniteltu tielinja, joka on merkattu maastoon huomionauhoin. Tielinja on suunniteltu siten, että se ohittaa kohteen noin kymmenen metrin päästä.

Kohde osoittautui koepistoissa löytyneiden kalkin palasten, muotonsa ja sijaintinsa perusteella kalkkiuuniksi. Kalkkiuunista alarinteeseen noin 10 metriä sijaitsee pieni ja romahtanut lautarakennus. Paikallisen informantin mukaan kyseessä on ”*kalkkikoppi*”. Saman henkilön tiedonannon mukaan kalkkiuuni ja kalkkikoppi olivat samassa, eli ränsistyneessä, kunnossa jo 1950-luvulla. Kalkkikoppi voidaan perustellusti tulkita joko kalkkiladoksi tai kalkin tuotantoprosessiin liittyvän rakennuksen jäänteiksi.

Kuva 3. Romahtaneen kalkin tuotantoprosessiin liittyneen rakennuksen jäännökset noin kymmenen metriä kalkkiuunista länteen. Kuvattu länteen.

Kalkkiuuni sijaitsee Isosaaren eteläosassa, Kettukallio nimisen kalliojyrkänteen länsipuolella. Uuni on rakennettu luoteeseen laskevaan rinteeseen. Uunin etuosa on tehty kivistä, joiden välejä on tilkitty savella. Kalkkiuunin sivuseinät ja takaseinä ovat ainakin osittain kivetty. Tästä ei saatu tarkastuksen yhteydessä varmuutta, koska uuni oli romahtanut sisäänpäin ja sen sisälle oli kasattu epämääräistä romua. Sisäosan rakenteen selvittämiseksi olisi paikalla suoritettava raivaus- ja kaivutöitä. Uunin takaseinän yläosa on maanpinnan tasalla. Etuosan korkeus, sen ulkopuolelta, on

noin 1,5 m. Kalkkiuunin etuosaa ei ole juurikaan kaivettu maanpinnan alapuolelle, vaan uunin takaja etuosan ero maanpintaan nähden johtuu uunin rakentamisessa hyödynnetyn rinteän jyrkkyydestä.

Kuva 4. Kalkkiuunin sisäosa. Uunin sisäosa on täytynyt romahtaneilla rakenteilla, jätteillä sekä tuulenskaadoilla. Kuvattu koilliseen.

Kuvat 5 ja 6. Vasemmalla kalkkiuunin alarinteeseen (länteen) avautuva suosa. Kuvattu itäkoilliseen. Oikealla kalkkiuunin sisäosaa. Kuvattu lounaaseen.

Kalkkiuunin etuseinän paksuus on noin 50 cm. Uunin muoto on epämääräisen pyöreä ja sen halkaisija vaihtelee noin 4:n ja 4,5 metrin välillä. Näkyvissä oleva kalkkiuunin sisäosan halkaisija on uunin pinnassa noin 3,6 m. Etuosan seinän korkeus on kalkkiuunin ulkopuolelle 1,5 m. Sisäosan syvyys on 1,2 m.

Kivirakenteet

Tarkastusmatkan yhteydessä löydettiin kivirakenteita Isosaaren sisäosassa, Laanintien alun itäpuolisessa metsikössä. Paikalla on kymmeniä metrejä pitkä kiviaita, sekä kaksi kuoppaa, joiden funktiosta ei saatu varmuutta. Havaitut rakenteet sijaitsivat Saaren tilan peltojen länsipuolella pienen kalliokumpareen ympärillä ja osittain sen päällä (alueen keskikohdan ETRS-TM35FIN – tasokoordinaatit: 6788277.0, 455531.0).

Kuva 7. Kivirakenteisiin liittyvä kuoppa. Kuvassa Eetu Sorvali. Kuvattu kaakkoon.

Suurempi havaitusta kuopista on kooltaan noin 5 x 10 m ja syvimmästä kohdastaan noin 1,5 m syvä. Kuoppa sijoittuu maastossa olevan pienen kalliomäen ja tasaisemman maastonkohdan väliin. Havaittu kiviaita on epäsäännöllisen korkuinen ja paksuinen ja se noudatteli melko tarkasti kalliomäen ja tasaisemman maaston rajaa. Alueella kasvaa tasakokoinen koivikko. Rakenteiden rajautuminen pienen mäen ympärille ja tasakokoinen koivikko viittaavat siihen, että havaitut rakenteet liittyvät alueella aiemmin harjoitettuun peltoviljelyyn.

Kuva 8. Kivirakenteisiin liittyvää kiviaitaa. Kuvattu kaakkoon.

Vanhoissa kartoissa (Kuninkaan Kartasto Suomesta 1776-1805) Isosaarella ei näy asutusta, eikä saareen vielä tuolloin johtanut tietä. Lähin kyläasutus sijaitsi saaren pohjoispuolella, paikalla missä nykyäänkin sijaitsee Hujansalon kylä. Kivirakenteiden ikä on vaikeaa todeta ilman lähdeaineiston tarkempaa läpikäymistä tai ilman paikalla suoritettavia arkeologisia tutkimuksia. Rakenteita voidaan kuitenkin hyvin perusteiden pitää korkeintaan 1800-luvun lopulla syntyneinä peltoviljelyyn liittyvinä kivirakenteina.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Kivikehät

Kivikehät osoittautuivat maastotarkastuksen perusteella luontaiseksi rantakivikoksi, joka aikojen saatossa on saanut päälleen sammal- ja maapeitteen.

Kalkkiuuni

Pienimuotoisena kalkkivilouhoksena Päijät-Hämeen maakuntamuseolle ilmoitettu kohde todettiin maastotarkastuksen aikana kalkkiuuniksi. Uunin länsipuolella oleva romahtanut lautarakennus tulkittiin joko kalkkiladoksi tai muuksi kalkin tuotantoprosessiin liittyvän rakennuksen jäännökseksi. Sekä kalkkiuuni että kalkkilato ovat muinaismuistolailla rauhoitettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä (Muinaismuistolaki 295/1963). Lain mukaan ”kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty” sekä ”Kiinteään muinaisjäännökseen kuuluu sellainen maa-alue, joka on tarpeen jäännöksen säilymiseksi sekä jäännöksen laadun ja merkityksen kannalta välttämättömän tilan varaamiseksi sen ympärille”. Tarkastuksen perusteella mainitut rakenteet sijoittuvat kiinteiden muinaisjäännösten kolmiportaisessa rauhoituskategorisoinnissa rauhoitusluokkaan II.

Kivirakenteet

Isosaaren keskiosassa havaitut - paikalla tapahtuneesta peltoviljelystä kertovat - kivirakenteet eivät sinällään ole kiinteitä muinaisjäännöksiä. Kuoppien ja kiviaidan kohdalla muinaisjäännösstatuksen pohtimisella ei ole kiire, koska alueella ei tiettävästi ole minkäänlaista maankäyttöpainetta.

Jatkotoimenpiteet

Tarkastusraportti toimitetaan Heinolan kaupungille, Museovirastolle, ilmoittajalle sekä maanomistajalle. Löytynyttä muinaisjäännöstä koskevat jatkotoimenpiteet hoidetaan Heinolan kaupungin kautta.

Lahdessa 19.9.2012

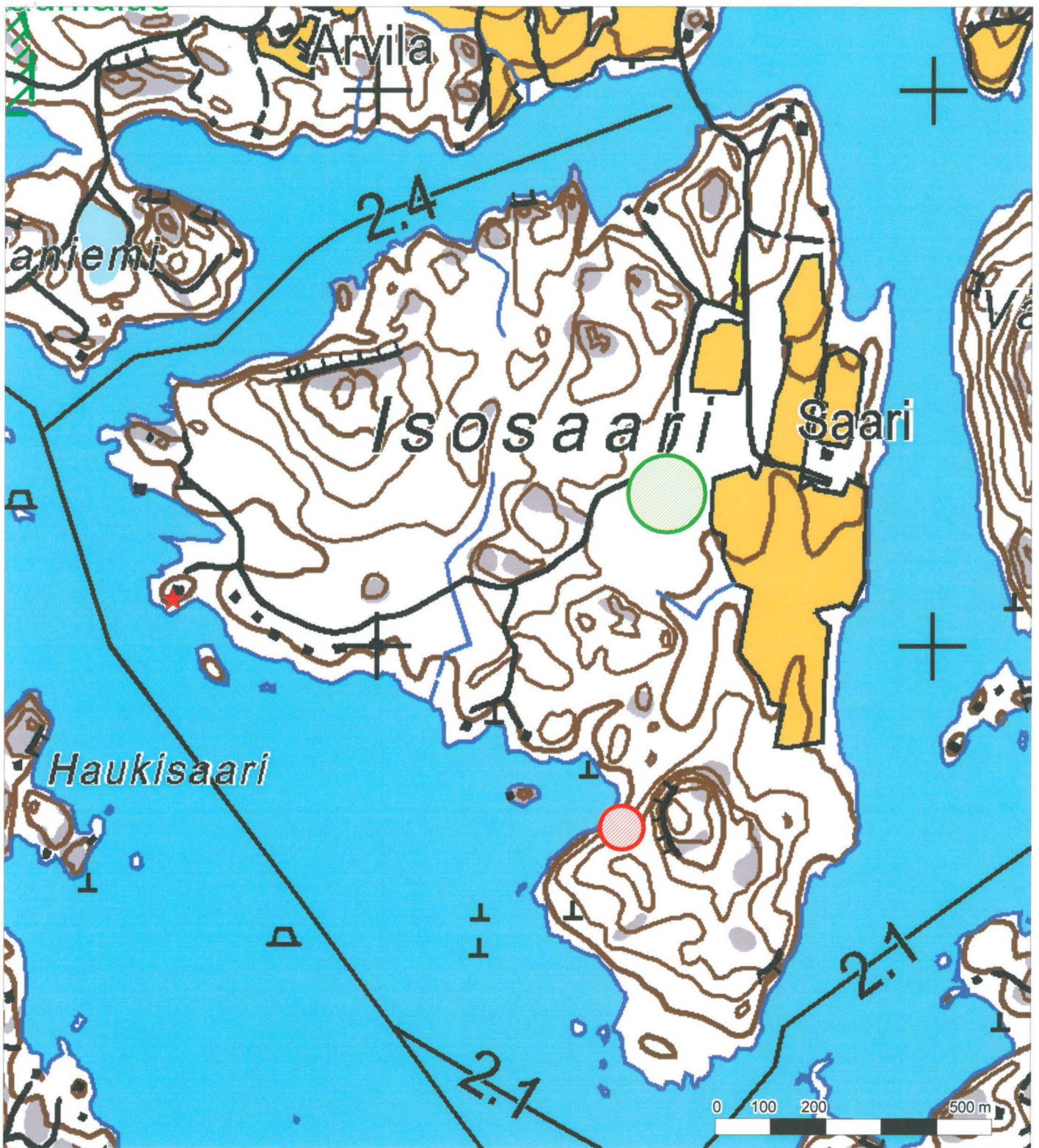

Teemu Tiainen

Tiedoksi:

Museovirasto, Hämeenlinnan toimipiste
Heinolan kaupunki
Ilmoittaja
Maanomistaja

Pohjakartta Maanmittauslaitos 2012. Mittakaava 1:10 000. Lisäykset pohjakarttaan Teemu Tiainen.

Kalkkiuunin paikka merkattu punaisella ympyrällä. Vihreällä ympyrällä merkattu maanviljelyn ja ihmistoiminnan jäljiltä syntyneitä kivrakenteita sekä kuoppia. Punainen tähti osoittaa kivikehän / -latomuksen paikan, joka osoittautui tarkastuksen yhteydessä luontaiseksi.